

دکتر علی‌دادی سلیمانی - باستان‌شناس مطرح کرد؛

دانسته‌های ما از تمدن جیرفت اندک است!

آرامش و آسایش بوده است. این رفاه و آسایش تمدن‌ساز بوده است. وی ادامه داد: «تمدن جیرفت مثل یک حلقه زنجیر بین دو تمدن شرق (حوضه رود سند / پاکستان امروزی) و غرب (بین‌النهرین/ در جنوب عراق امروزی) در ارتباط و مراوده فرهنگی بوده است.»

ازدواج‌های سیاسی در جیرفت باستان

این باستان‌شناس در بخش دیگری از سخنانش گفت: «هرچند لوح‌های آجری که نشانه‌های خط و نگارش را دارد رمزگشایی نشده است اما در کنار آن، مواد فرهنگی دیگری داریم که می‌تواند اطلاعات خوبی در اختیار ما قرار دهد که مهرها و اثرمهرها از جمله آن است.»

علی‌دادی سلیمانی افزود: «در جریان کاوش‌ها، اثرمهرهای زیادی یافتیم که بیانگر تجارت و تبادل کالا است؛ ابتدا مهر و موم کالاهایی که به این محل می‌رسیده باز می‌شده و به محتویات آن کیسه یا خمره یا هر چیزی که اشیاء درون آن بوده بی می‌برده‌اند.»

وی با تاکید بر اینکه مطالعه این مهرها بسیار اهمیت دارد، ادامه داد: «در جریان مطالعاتی که در جیرفت انجام می‌دادیم یک مهرشناس برجسته که استاد دانشگاه پنسیلوانیاست با ما همکاری داشت و مهرهای کنارسندل را با مهرهایی که پیش از این به دست آمده است مقایسه کرد.» وی توضیح داد: «این مهرشناس با مطالعه این مهرها در کنار بسیاری از یافته‌های دیگر می‌گوید هنرمند می‌خواسته با این مهرها که بر روی بخشی از آن هم جنس مذکر و هم مؤنث بوده است از ازدواج‌های سیاسی صحبت کند که در جامعه حاکمان و فرمانروایان کنارسندل وجود داشته است.» وی ادامه داد: «این ازدواج‌های سیاسی به واسطه نقش مهرهایی که هم در جیرفت و هم بین‌النهرین در دست آمده نشان می‌دهد عمده ارتباطات (این تمدن) با جنوب عراق امروزی بوده است.»

وی تاکید کرد: «ازدواج‌های سیاسی بین این دو جامعه در سطح حاکمان و فرمانروایان وجود داشته است.»

استخراج و صادرات سنگ

در جیرفت باستان

علی‌دادی سلیمانی در بخش دیگری از توضیحات خود تصاویری از مناطق کوهستانی منطقه جیرفت که توده‌های فراوانی از سنگ کلریت را دارد نمایش داد و با اشاره به آن گفت: «در بررسی‌های باستان‌شناسی، آثار جدا کردن توده‌های این سنگ‌ها از کوه با ابزار عصر مفرغ را سراغ داریم که (پس از استخراج) از طریق کاروان‌هایی به مراکز شهری و کارگاه‌های صنعتی منتقل و توسط هنرمندان و صنعتگران ساخته و پرداخته می‌شده است. بخشی از آن هم صادر می‌شده است.»

وی با بیان اینکه امروزه در تمدن جیرفت به فراوانی از این اشیای سنگ کلریت داریم، افزود: «در موزه‌های ایران باستان، شیراز، کرمان و تبریز هم اشیای زیادی از تمدن جیرفت به نمایش گذاشته شده است.» وی ادامه داد: «نزدیک‌ترین مکانی که صنعت سنگ کلریت در آنجا همزمان با استخراج سنگ‌ها رونق داشته بخش بلوک در شهرستان جیرفت است.»

این باستان‌شناس با بیان اینکه مسیرهای تجارت سنگ کلریت را هم شناسایی کرده‌ایم، اظهار کرد: «علاوه بر وجود تعداد زیادی از اشیای سنگ کلریت در برخی موزه‌های کشور، در موزه‌های برخی کشورهای همسایه نیز اشیایی وجود دارد که از طریق قانونی یا غیرقانونی به آن رسیده‌اند ولی از این نوع آثار (سنگ کلریت) بسیار انگشت‌شمار دارند.»

وی افزود: «در آنچه که در کاوش محوطه‌های عصر مفرغ در عراق همزمان با جیرفت به دست آمده است تعداد معدودی اشیای سنگ کلریتی یافت شده است. منابع این سنگ در این مناطق وجود ندارد بلکه معادن و منابع آن در جنوب شرق ایران در جیرفت هست و اگر جایی از این اشیاء دیده می‌شود در عصر مفرغ در قالب تجارت به آنجا وارد شده است.»

فرهنگی کاملا مشابهی (در این دو منطقه) وجود دارد اما در دوره شهرنشینی تجارت به‌صورت سازمان‌یافته و در قالب کاروان‌های بزرگ انجام می‌شده است.» وی افزود: «مطالعات باستان‌شناسی نشان می‌دهد که در مرکز شهر باستانی جیرفت، مرکز بزرگ حکومتی قرار دارد و در شعاع بسیار وسیعی از آن، بقایای معماری و کارگاه‌های صنعتی و در فاصله دورتری از آن گورستان‌ها را داریم.» وی ادامه داد: «در همین فضاهای معماری، مهرها و اثر مهرهایی پیدا کردیم که از تجارت سازمان‌یافته حکایت دارد.»

هلیل‌رود زاینده و نابودکننده تمدن‌ها

علی‌دادی سلیمانی در ادامه، با اشاره به مسیر جریان هلیل‌رود که شاهرگ حیات در این منطقه بوده است و به بازمانده یک دریاچه یعنی باتلاق جازموریان می‌رسد، گفت: «هلیل‌رود هم زاینده تمدن‌ها و هم از بین‌برنده آن بوده است.» وی با بیان اینکه در بستر هلیل‌رود قطعات بسیار زیادی از سفال می‌بینیم، افزود: «در بستر هلیل‌رود که با چهار متر از انباشت رسوبات رودخانه پر شده است کاوش‌هایی انجام دادیم و به یک فرهنگ دست یافتیم که مربوط به قبل از دوره شهرنشینی یعنی هزاره چهارم قبل از میلاد است و از آن به‌عنوان دوره روستائینی یاد می‌شود.» وی درباره سفال‌هایی که پیدا کرده‌اند، اظهار کرد: «این سفال‌ها بسیار اهمیت دارد و از آن به‌عنوان سفال‌های لبه واریخته یاد می‌کنند که فرهنگ آغاز نیایش در بین‌النهرین است.»

وی افزود: «همزمان با تولید این سفال‌ها نشانه‌هایی از خط در جنوب عراق امروزی شکل گرفته است که نشان می‌دهد اینجا منشأ پیدایش خط بوده است. زمان زیادی طول نمی‌کشد که این فرهنگ به مرزهای جنوب‌شرقی امروز و دشت جیرفت می‌رسد.»

وی گفت: «حاصل بیابان‌گردی‌ها و بررسی‌های باستان‌شناسی در مناطق کوهستانی و روستائین و دشت‌های پیرامون (در منطقه جیرفت) نشان می‌دهد که همه این مناطق روستائین در پایان هزاره چهارم پیش از میلاد و آغاز هزاره سوم به درجه‌ای از فرهنگ و تمدن دست می‌یابند که شهرنشینی شکل می‌گیرد؛ ما در دشت جیرفت با محوریت کنارسندل شاهد یکی از قدیمی‌ترین و معدود آثار شهرنشینی دنیا هستیم که در بخش میانی این دشت واقع شده است.»

صاحبان خط و نگارش

این باستان‌شناس سپس اظهار کرد: «پیش از این خوانده بودیم که مصطبه‌سازی و سکوسازی از دوران اورارتوها در فرهنگ ما پیدا شده است اما در کاوش‌های کنارسندل سکوهایی پیدا کردیم که نشان می‌دهد ابتدا مصطبه‌سازی را انجام دادند. عکسی از آن را احیا و مصطبه‌های ایجاد کردیم که بنای عظیم دژ حکومتی را بر فراز آن قرار دهد.»

وی افزود: «در کاوش‌ها به الواح آجری هم دست پیدا کردیم که قدیمی‌ترین نمونه‌های خط است. بعد از آن، یکی در شوش پیدا شد. در بین‌النهرین در جنوب عراق امروزی هم از این نوع الواح پیدا شده است. هرچند که این لوح‌ها رمزگشایی نشده است اما نشان می‌دهد مردمان شهرنشینی در این تمدن غنی صاحب خط و نگارش بوده‌اند.»

رفاه و آسایش در جیرفت باستان

وی با بیان اینکه به واسطه مطالعه سایر مواد فرهنگی می‌توان به جنبه‌های دیگری از زندگی مردم پی برد، اظهار کرد: «در این فرهنگ غنی با جامعه‌ای مرفه سر و کار داریم که از اشیای زینتی گرانبهایی برخوردار بوده‌اند.»

وی اضافه کرد: «این مردم با سنگ‌های قیمتی و نیمه‌قیمتی اشیای هنری بسیار زیبایی را ساخته‌اند.»

علی‌دادی سلیمانی گفت: «سنگ‌های قیمتی لاجورد که توسط ساکنان این شهر باستانی مورد استفاده قرار گرفته و از آن، اشیای هنری زیبایی تولید شده از ناحیه بدخشان افغانستان امروزی وارد این فرهنگ شده است.»

وی افزود: «شواهد متعدد نشان می‌دهد تمدن جیرفت جامعه‌ای ثروتمند و در رفاه و

گروه جامعه: دکتر علی‌دادی سلیمانی -

باستان‌شناس با تاکید بر شناخت تمدن جیرفت گفت: «تاکنون هفت فصل کاوش باستان‌شناسی در این محوطه عظیم انجام داده‌ایم اما دانسته‌های ما از این تمدن کهن بسیار اندک است.» وی افزود: «دکتر مجیدزاده (باستان‌شناسی که در سال‌های نخست دهه هشتاد خورشیدی سرپرستی کاوش‌های کنارسندل را برعهده داشت) معتقد است که دانسته‌های ما از این تمدن به اندازه اثر نوک یک مداد بر روی صفحه سفید کاغذ است.»

وی با بیان اینکه باید این تمدن را بشناسیم و بشناسانیم، به جنبه‌هایی از این فرهنگ و هنر و تمدن غنی اشاره کرد و توضیح داد: «اگر نام آرت را برای این ایالت باستانی شنیدید درست است. باستان‌شناسانی که صاحب مکتب هستند از تمدن جنوب‌شرق ایران به مرکزیت جیرفت به نام آرت یاد می‌کنند. برخی دیگر از جمله زنده‌یاد کابلی که سال‌ها در شهداد کار کردند تمدن شهداد را آرت می‌دانستند اما باید بدانیم داشته‌های کدام مکان می‌تواند با آنچه منابع تاریخی از ایالت باستانی آرت می‌گویند تطبیق دارد.» وی ادامه داد: «باستان‌شناسان صاحب مکتب آمریکایی از آرت به نام مرهشی یاد می‌کنند.» وی تصریح کرد: «همه این‌ها با تمدن غنی جیرفت تطبیق پیدا می‌کند.»

به گزارش استقامت، وی در نشست «بازرویی افسانه‌های کهن سرزمین کرمان» که در آبانبار حوض‌ملک در شهر کرمان برگزار شد، توضیح داد: «در باستان‌شناسی برای اینکه جایی را بشناسانیم ابتدا به جغرافیای منطقه می‌پردازیم. در جلگه جیرفت در شمال شرق و شمال رشته کوه‌های بسیار بلندی وجود دارد. کوه‌های جبالبارز در شمال‌شرق؛ حدفاصل دشت بم و دشت جیرفت و بحراسمان با قله‌های بلند برف‌گیر در شمال دشت جیرفت واقع شده است. این ارتفاعات منبع و سرچشمه آب بسیار فراوانی است که از طریق رودها و رودخانه‌ها جاری شده و به رود بزرگ هلیل‌رود می‌پیوندد.» وی افزود: «هلیل‌رود بعد از گذر از مناطق کوهستانی و دشت جیرفت در جنوب‌شرق ایران به گودترین چاله آن منطقه یعنی جازموریان می‌ریزد.»

علی‌دادی سلیمانی با بیان اینکه هلیل‌رود حدود ۴۰۰ کیلومتر طول دارد، اظهار کرد: «در این مسیر دشت‌های حاصلخیز با خاک رس فراوان از جمله دشت جیرفت، دشت رودبار، دشت اسفندقه، دشت ارزویه در غرب این حوض، دشت کهنوج و رودبار و در جنوبی‌ترین نقطه دشت‌های منوجان و قلعه‌گنج قرار دارند.»

او افزود: «همین مولفه‌ها سبب شده انسانی که پا به این منطقه از ایران گذاشت از حدود چهار هزار سال قبل این محدوده را برای استقرار انتخاب کند.» وی گفت: «دست‌افزارهای سنگی مربوط به دوره پارینه‌سنگی میانی با قدمت ۴۰ هزار سال سابقه حضور انسان در کناره‌های دشت اسفندقه، دشت جیرفت و کناره غربی باتلاق جازموریان در حوزه شهرستان قلعه‌گنج را داریم. البته ابزارهای چوب و استخوان هم وجود داشته که چیزی از آن برای ما باقی نمانده است.»

تامین سنگ مجسمه‌های بین‌النهرین

وی با بیان اینکه بررسی‌های باستان‌شناسی با محوریت دشت جیرفت نتایج خیلی خوبی داشته است، به استناد تصاویری که ارائه می‌کرد، به وجود گذرگاهی ارتباطی از دشت جیرفت به سمت سواحل خلیج فارس اشاره کرد و توضیح داد: «در موزه بغداد تندیس‌های سیاه‌رنگ بزرگی از جنس سنگ دیوریت مشاهده می‌شود. منابع سومری و اکدی می‌گویند این سنگ‌ها از جایی از جنوب‌شرق ایران تامین می‌شده است. ما از سال ۹۵ تا ۱۴۰۰ هیات مشترکی با آلمان‌ها داشتیم و بسیاری از مناطق را از لحاظ داشته‌های باستان‌شناسی مطالعه کردیم. بخشی از مطالعات ما هم درباره این سنگ‌ها بود.» وی افزود: «در رخنمون‌های حد فاصل منوجان تا قلعه‌گنج این نوع سنگ را پیدا کردیم که می‌تواند همان سنگ‌هایی باشد که تامین‌کننده

رئیس اتاق کرمان:

کرمان در گردشگری

ملی و بین‌المللی

مطرح نیست!

گروه جامعه: رئیس اتاق کرمان با بیان اینکه همه اذعان داریم کرمان آن‌طور که لازم است در محافل گردشگری ملی و بین‌المللی مطرح نیست، تاکید کرد: «کرمان متناسب با ظرفیت‌هایی که دارد مطرح نیست و از سوی مردم چه در سطح کشور و چه بین‌المللی به‌عنوان گزینه حتمی گردشگری انتخاب نمی‌شود.»

سیدمهدی طبیب‌زاده افزود: «حتما آمار گردشگران نوروزی را شنیدید که گفتند تا چهار میلیون نفر به استان کرمان سفر کردند ولی ببینید آمار هتل‌ها و دیگر اقامت‌گاه‌ها و بازدید از مراکز فرهنگی و میراثی چقدر بوده است.»

وی ادامه داد: «آمار نشان می‌دهد گردشگران حتی یک شب در کرمان اقامت نداشتند و وقتی این‌گونه باشد تحولی هم که انتظار داریم گردشگری در اقتصاد و کسب‌وکار در کرمان ایجاد کند رخ نخواهد داد.»

به گزارش استقامت، وی عصر چهارشنبه ۲۹ فروردین‌ماه در مراسمی با عنوان «روایت داستان‌های ناگفته در گذر از افسانه‌ها و حماسه‌ها» که در محل آبانبار حوض‌ملک شهر کرمان برگزار شد، اظهار کرد: «اگر بتوانیم حداقل دو شب اقامت برای گردشگران در کرمان ایجاد کنیم تحول عظیمی در صنعت گردشگری به‌دنبال خواهد آورد.»

طبیب‌زاده در بخش دیگری از اظهاراتش بیان کرد: «فلسفه حضور بنده در این جمع این است که بگویم اتاق تمام توان خود را برای تبدیل استان و شهر کرمان به یک مقصد جدی گردشگری به‌کار می‌گیرد و در کنار همه فعالان گردشگری پیش خواهیم رفت تا با استفاده از اصول علمی به جایی برسیم که کرمان به یک مقصد گردشگری تبدیل شود.»

وی به برخی از اقداماتی که اتاق تاکنون انجام داده اشاره کرد و گفت: «اتاق در جریان نمایشگاه بین‌المللی تهران که در بهمن‌ماه سال گذشته برگزار شد، محوریت کار برای شرکت کرمان در این رویداد را داشت. حتما ایراداتی هم در جریان کار وجود داشت و ما هم اذعان داریم ولی از لحاظ شروع کار بخش خصوصی، اتفاق خوبی رقم خورده است.»

رئیس اتاق کرمان افزود: «طرح گردشگری کرمان ۱۴۰۴ را نیز در دست اقدام داریم.»

وی تصریح کرد: «همه تلاش ما این است کرمان را آن‌طور که شایسته است معرفی کنیم.»

طبیب‌زاده با بیان اینکه مشکل کرمان تقاضا نیست، بلکه عرضه است، ادامه داد: «کرمان را به‌خوبی عرضه نکردیم و شناختی نسبت به ظرفیت‌ها و جاذبه‌های کرمان وجود ندارد.»

وی گفت: «کرمان ۱۰ اثر ثبت جهانی دارد اما حتی در برنامه‌های معرفی وزارت میراث‌فرهنگی هم کرمان جایی ندارد.»

وی برای نشان دادن اهمیت تاریخی و فرهنگی کرمان اظهار کرد: «فرض کنیم تمدن جیرفت را از سابقه تمدنی کشور حذف کنیم؛ باستان‌شناسان بگویند که چند هزار سال تاریخ جا به‌جا خواهد شد.»

طبیب‌زاده با تاکید بر اینکه کرمان از لحاظ جاذبه‌های تاریخی و طبیعی غنی است، اظهار کرد: «صرفاً معرفی بناها مدنظر نیست بلکه داستان و روایات و افسانه‌هایی که پشت آثار تاریخی هست را هم باید گردآوری کنیم.»